

Cửa Phù Vân.

Lại Thị Mơ

Tôi không hiểu sao trong bất cứ câu tục ngữ nào mẹ tôi thường nói, tôi nhớ nhất câu: **Cửa phù vân nó vẫn xuống biển**. Câu này in sâu trong đầu tôi suốt từ ngày còn bé, cho tới khi lớn lên học được thêm rất nhiều câu khác, nhưng câu này vẫn cứ hiện ra ngay, nhất là bây giờ mọi nơi mọi chỗ, người ta làm đủ mọi cách để kiếm tiền. Từ làm ăn chân chính cho tới làm ăn gian dối, mà sao tôi ít còn nghe nói tới chữ "phù vân". Không biết chữ này có còn "hợp thời" không nhỉ? Khi mấy ông to bà lớn ở VN chỉ làm "công chức" mà sao nhà cửa như lâu đài. Tiền này có phải "cửa phù vân" không? Mấy cái dinh thự xa hoa này vẫn đứng sừng sững, có cái nào "vẫn xuống biển" đâu! Mẹ mất rồi, nên không biết hỏi ai.

Khi còn nhỏ, từ những lúc bắt đầu có tiền *li xì*, hay chút đỉnh tiền quà sáng mẹ cho để dành đi học. Tôi thấy mấy tờ giấy bạc vô tri vô giác mà sao nó có *quyền lực* sai khiến con người. Nó làm cho người ta biến thành kẻ bần tiện nhỏ nhen, từ khi còn rất nhỏ. Bởi vì tôi nhớ mãi hồi xưa dù mới học lớp một, trường học xa nhà 2 hay 3 cây số, con nít vẫn phải đi bộ đến trường, đi bên phải, nếu trường nằm bên trái, khi tới nơi tự mà sang đường một mình. Cả xóm đầy con nít, không có ai (rảnh) đưa đón trẻ con đi học như bây giờ.

Trường học có 2 buổi: sáng & trưa. Buổi sáng thì lúc về nắng, còn buổi trưa thì nắng lúc đi. Lớp nhỏ được học buổi sáng, tôi đi chung với một con nhỏ hàng xóm. Lúc nào hai đứa cũng ríu rít nói chuyện, khi nghe nó kêu khát nước, tôi vui vẻ ghé mấy xe nước ngọt ven đường. Dù chưa khát lắm, nhưng với mấy đồng xu mẹ cho, đủ mua 1 ly trà đá cho hai đứa uống chung. Tôi không hề tiếc mấy đồng xu mình có, vì ngày mai mẹ lại cho tiền ăn sáng. Tôi hoàn toàn không nghĩ chuyện phải để dành mấy hào đó, để làm gì?

Cho đến một ngày, đi học về nắng chang chang, tôi khát khô cổ. Hôm nay mẹ không cho tiền sáng, vì có xôi mẹ gói cho mang theo đi học. Trên đường về tôi kêu khát quá, con nhỏ bạn đi cùng có nghe, nhưng vẫn im lặng. Tự dưng tôi thấy sao hai đứa không còn tự nhiên nói chuyện. Đi ngang hàng nước, bà bán hàng quen mặt ngoắc ngoắc mấy ngón tay chào. Nó vẫn im lặng, tôi biết nó có tiền trong cặp, vì sáng nay nó khoe với tôi, vậy mà nó chẳng mảy may nghĩ chuyện ghé vô xe mua trà đá như tôi vẫn thường mua, khi nó kêu khát. Cảm giác lần đầu tiên về "tình đời" có từ lúc học lớp hai, đã theo tôi cho tới ngày hôm nay. Lúc đó tôi chỉ hơi buồn, chứ tôi không hề giận con nhỏ. Tôi cũng ráng chịu khát vì nhà cũng không xa lắm, đi bộ chỉ nửa tiếng. Tôi vẫn đi học với con nhỏ đó, mà không hề than phiền, trách móc vì tôi sợ không có bạn cùng đi học mỗi ngày. Suy nghĩ như vậy nên tôi rất sợ mất bạn. Cho tới khi lớn lên, hiểu được chữ "**duyên**" của nhà Phật: **duyên hợp, duyên tan**. Nên tôi cũng bớt suy nghĩ về chuyện bỏ bịch hay bạn bè, tưởng là thân thiết mãi mãi nhưng lại chia xa vì rất nhiều duyên cớ khác nhau.

Cho tới bây giờ, tôi không nghĩ con nhỏ bạn đi cùng đường xấu tính, bằng cứ là đang ríu rít nói chuyện, nó cũng im bật dù biết tôi khát. Chắc lúc đó trong đầu nó cũng *suy nghĩ* dữ lắm. Có khi nào sau này khi nhớ lại, nó có bức rứt vì đã nhiều lần tôi mua nước khi nó khát. *Tôi tin như vậy*. Sự hối hận giày vò là một hình thức phạt chính mình. **Đúng sai, rộng rãi hay keo kiệt thì ai cũng biết**. Nhưng chọn cách nào là quyền của mỗi người, chúng ta không thể đòi hỏi, cũng như không thể "bắt buộc" người khác tốt với mình. Dù đó là sự ràng buộc về huyết thống. Kinh nghiệm thương đau trong cuộc đời đã cho tôi biết điều này.

Nhưng bắt đầu từ hôm đó, tôi có kinh nghiệm đầu tiên: *phải tự cứu mình*. Tôi đã giấu một đồng 50xu dưới đáy cặp, dành cho lúc cần, **đừng trông mong ai khác ngoài mình, cũng đừng quá hào phóng quên cả bản thân**. Nhưng dứt khoát tôi *không bao giờ keo kiệt* quá đáng như con nhỏ bạn ngày xưa. Cho tới khi qua Mỹ, khi đã trải qua bao thăng trầm của cuộc đời, ngay cả lúc vô cùng thiếu thốn, tôi vẫn ráng cất một chút (không dám đụng tới): *Save for rainy day*. Và lời mẹ dặn dò:

"Con hãy nhớ, không ai thương mình bằng tiền thương mình. Chỉ có tiền mới giúp mình những lúc khó khăn, đừng trông mong vào ai cả. Nhưng tiền kiếm bằng mồ hôi nước mắt mới ở với mình. Còn tiền phù vân nó vẫn xuống biển."

Có lẽ nhờ mẹ nhắc nhở: *Tiền phi nghĩa chẳng giàu đâu!* anh em chúng tôi không ai mê cờ bạc, còn tôi không bao giờ mua vé số.

Ngay từ hồi còn nhỏ, không hiểu sao tôi không "mê" tiền, vì sau mỗi lần Tết qua. Mấy ông anh, và cả cậu Út của tôi cũng ở chung nhà, tất cả học trung học, còn tôi đang ở tiểu học. Đỗ ngon đỗ ngọt tôi cho mượn hết tiền

lì xì, rồi quên luôn. Dĩ nhiên một con bé học tiểu học "*ngu khờ*" hơn mấy anh trung học, nhưng có lẽ ai cũng biết tôi "*lơ đãng*" với mấy tờ giấy bạc, nên mới bị dụ dỗ dễ dàng. Chứ nhiều người giữ tiền kỹ lắm, khó ai lay chuyển mà dụ được.

Trong xóm có một gia đình, cả ông bố và bà mẹ không thấy đi làm, mà sao họ vẫn ung dung tiêu xài, chỉ có điều về ung dung của họ hơi "*bất thường*", mẹ tôi bảo dân "*cờ bạc gạo*" nó vậy: *Lúc xối lúc xẹp!* Lúc đó tôi không biết cờ bạc gạo là gì, chỉ ngạc nhiên mới mấy hôm trước con bé gái của họ còn ngòm ngoàm gặm đùi gà chiên thơm phức. Nó mang ra cửa ngồi ăn, tay còn ôm theo gói kẹo thật to. Trẻ con trong xóm tha hồ nhìn, nó chẳng hề cho ai cái kẹo nào, bởi vì cũng có đứa mở miệng xin, đời nào nó cho. Vậy mà chỉ mấy hôm sau đã thấy con bé ngồi đầu hè ủ rũ kêu đói, bố mẹ bỏ đi đâu mất, chỉ có chị người làm ngẩn ngờ không hiểu sao trôi giạt vào nhà đó làm không công. Vài người mặt mũi hầm hầm tới đòi nợ, chửi bới một hồi rồi bỏ đi, con nợ không có nhà làm gì được. Sau này tôi biết *cờ bạc gạo*, là sống bằng cờ bạc. Họ đi gầy sòng đánh bạc để bịp người chơi. Tiền kiếm được là **tiền bất chính nên chẳng mấy chốc cũng tiêu tan**.

Mùa Vu Lan về, tôi miên man nhớ về mẹ, nhớ về những câu tục ngữ ca dao mẹ thường nói. Suốt đời vất vả nuôi đàn con, có lẽ cách sống của mẹ là kim chỉ nam cho anh em chúng tôi. Không tin vào những phù phiếm xa hoa bên ngoài, mẹ bảo chỉ là "*mẫu mỡ riêu cua*". Mặc cho ai khoe khoang giàu sang, mẹ tôi nói "*nặng nhất chặt bị*", chịu khó làm ăn cần mẫn thật thà "*kiến tha lâu cũng đầy tổ*". Mẹ dạy chúng tôi kiên nhẫn, chăm chỉ cần mẫn trong học tập, nhất là phải luôn luôn thật thà, bởi vì "*của phi nghĩa có giàu đâu*".

Mùa Vu Lan tới, mỗi người nhớ về mẹ bằng nhiều cách khác nhau. Người nhớ về món ăn mẹ nấu, người nhớ về những thói quen, sở thích của mẹ. Riêng tôi nhớ về những câu ca dao tục ngữ mẹ hay nói. **Tất cả chúng ta có mẹ để mà nhớ, đó là một điểm phúc không phải ai cũng có được.**

Có bao giờ bạn gặp một người mồ côi mà mồ côi *những hai lần*. Đó là một cô bé mồ côi tôi gặp ở một ngôi chùa nhỏ trên cao nguyên gần Ban mê Thuật. Cô sống với bà vải già trong gian bếp nhỏ của một ngôi chùa chỉ có vài chú tiểu và một thầy trụ trì già. Mẹ chết, bố nuôi được vài năm rồi cũng mất, nơi làng quê hẻo lánh mọi người cũng nghèo khó như nhau. Người ta mang cô bé tới chùa, may có bà vải già nấu cơm, thầy trụ trì cho phép cô nương nấu nơi gian nhà bếp, chứ ít khi được lên chánh điện vì toàn chú tiểu. Bà vải nuôi cô vì lòng trắc ẩn, bà thường vuốt tóc cô thủ thỉ:

"Bà cầu xin có ai đó nhận con làm con nuôi, vì con là con gái không ở đây lâu được."

Rồi cô cũng có gia đình đầy đủ cha mẹ và một em trai như mọi người. Vậy mà hạnh phúc chẳng được bao lâu, mẹ & bố cô lần lượt qua đời vì tai nạn và bệnh tật.

Nếu trong năm mọi ngày như mọi ngày thì sẽ không có ai buồn. Tôi có một người bạn cứ mỗi lần lễ tết là đi du lịch thật xa, vì chạnh lòng khi nhìn thấy cảnh đầm ấm của mọi gia đình quây quần bên nhau. Và tôi thề sẽ không bao giờ nói lời chúc tụng: *Happy Mother's day*, nếu tôi không hề biết người đó không có con, luôn luôn ao ước có một đứa con, hay chỉ có một đứa con duy nhất vừa qua đời. Tôi đã nói lời chúc tới một bà khách, và bất gặp ánh mắt buồn, dù bà rất lịch sự gật đầu cảm ơn. Sau này hỏi ra mới biết bà vô cùng cô độc, có chồng nhưng không thể có con. Điều này làm tôi vô cùng ân hận vì chạm tới nỗi buồn sâu thẳm của bà khách.

Các bạn ơi, chúng ta có mẹ có cha, đó là một *điểm phúc* không phải ai cũng có. Nếu cha mẹ còn sống, chúng ta cố gắng sống sao cho trọn đạo làm người. Mẹ tôi đã bảo rằng: **nuôi con là cái nợ đồng lân**. Những câu chuyện bội bạc cha mẹ hay chuyện 24 người con có hiếu (*nhị thập tứ hiếu*) đều là những chuyện chúng ta cần suy ngẫm sống sao cho phải.

Hạnh phúc sao cho những người có mẹ có cha để mà thương mà nhớ.

Vu Lan về, tôi nhớ mẹ của tôi. Những người đàn bà cả đời vất vả nuôi con, mà không hề mong chờ đáp trả.

Như lời mẹ tôi thường nói:

Cá chuối đằm đuối vì con.

Nước mắt chảy xuôi.

Sống sao cho khỏi thẹn với lương tâm con người.

Mùa Vu Lan.

Lại thị Mơ